

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci v Králové – pobočka v Pardubicích rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jana Dvořáka a soudců JUDr. Petry Venclové, Ph.D., a JUDr. Aleše Korejtky v právní věci

žalobce: **P. B.**
zastoupený advokátem Mgr. Janem Kvapilem
sídlem Sakařova 1631, 530 03 Pardubice

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí, IČ 00551023**
sídlem Na Poříčním právu 376/1, 128 01 Praha

v řízení o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 21. 7. 2022, č. j. MPSV-2022/126965-919,

takto:

- I. Žaloba **se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Mgr. Janu Kvapilovi, advokátovi, se přiznává vůči České republice odměna a náhrada hotových výdajů ve výši 2 600 Kč, které budou vyplaceny do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku z prostředků Krajského soudu v Hradci Králové.

Odůvodnění:

1. Žalobce se včasnou žalobou ze dne 9. 8. 2022 domáhá přezkumu v záhlaví tohoto rozsudku označeného rozhodnutí žalovaného, kterým bylo zamítnuto odvolání a potvrzeno rozhodnutí Úřadu práce ČR – krajské pobočky v Pardubicích ze dne 30. 6. 2022, č. j. 51448/2022/PAB, jímž bylo podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, v platném znění (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“ nebo „ZPHN“), rozhodnuto o přiznání žalobci dávky mimořádné okamžité pomoci (dále i jen jako „MOP“) na úhradu nezbytného jednorázového výdaje ve výši 1 000 Kč. Žalobu odůvodnil žalobce následujícím způsobem:
2. Vedle subjektivních vyjádření a pocitů žalobce, obsahujícím například poznámky o „*bestiálních, gestapáckých státních úřednících*“, o likvidaci „*těžce nemocných lidí (ZTP)*“, o „*invalidch sloužících pouze jako návnada pro bandy bohatých vrahů a zlodějů a armádě státních gestapáckých vrahů (exekutorů), kteří žijí z neštěstí nevinných, těžce nemocných*“, obsahovala žaloba žalobní bod v části III. žaloby, v němž žalobce uvedl, že příspěvek 500 Kč na pračku a 500 Kč na ledničku dokazuje to, jak jde „úředníkům“ o to zhoršit stávající životní situaci, a že při zakoupení „*starých spotřebičů výrazně stoupnou náklady na elektrickou energii*“. Žalobce se rovněž dále zmínil o svém zhoršeném zdravotním stavu, kdy poukázal na lékařské zprávy a navrhl, aby posudkem znalce určeným soudem se prokázalo, jaké dávky úřady práce vyplácejí „*cigošům ve srovnání se žalobcem*“. Žalobce požadoval, aby mu byla přiznána hmotná nouze ve výši 190 000 Kč.
3. Krajský soud přezkoumal žalované rozhodnutí v mezích žalobních bodů v řízení vedeném podle ust. § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, v platném znění (dále jen „s.ř.s.“), přičemž dospěl k následujícím skutkovým a právním závěrům.
4. Přestože žaloba obsahovala z velké části subjektivní pocity a obecnou kritiku týkající se rozhodovací činnosti správních orgánů, byla označena jako žaloba proti žalovanému rozhodnutí a obsahovala veškeré zákonné náležitosti, zejména obsahovala žalobní bod, přičemž aby byla žaloba projednatelná, je povinen žalobce ve lhůtě pro podání žaloby uplatnit alespoň jeden žalobní bod (srov. rozsudek NSS ze dne 20. 3. 2018, č. j. 3 Azs 66/2017-31). Vedle obecné kritiky rozhodovací činnosti správních orgánů byl v žalobě v části III. obsažen žalobní bod, v němž žalobce v podstatě zopakoval odvolací námitku, kterou se zabýval i žalovaný správní orgán a která se týkala poskytnutí dávky MOP na zakoupení pračky a ledničky, kdy žalobci byla přiznána tato dávka ve výši 500 Kč na pořízení pračky a 500 Kč na pořízení ledničky. Jak vyplývá z žaloby, žalobce s výší tohoto příspěvku nesouhlasil, kdy tvrdil zhoršení jeho stávající životní situace a zejména pak poukázal na skutečnost, že „*při zakoupení starých spotřebičů výrazně stoupnou náklady na elektrickou energii*“, a dožadoval se poskytnutí této dávky v celkové výši 140 000 Kč (v žalobě uvedl dokonce 190 000 Kč). Je nepochybné, že žalobce v tomto žalobním bodu uplatnil námitku proti postupu správních orgánů týkající se této dávky v případě jeho požadavku na zakoupení pračky a ledničky, kdy podle jeho představ by mu měl být tento příspěvek poskytnut na novou ledničku a novou pračku, přičemž poukazuje na zvýšené náklady na elektrickou energii v souvislosti se zakoupením použitých spotřebičů. Z žalobního bodu tak v podstatě vyplynul spor mezi žalobcem a žalovaným v otázce výkladu zákona týkajícího se poskytování této dávky, tj. zda má žalobce nárok na poskytnutí této dávky na zakoupení nových spotřebičů či spotřebičů použitých.

5. Mezi účastníky je nesporné a ze správního spisu vyplývají následující rozhodné skutečnosti.
6. O mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu nezbytného jednorázového výdaje podle zákona o pomoci v hmotné nouzi (dále v textu jen jako „dávka MOP“) žalobce požádal žádostí ze dne 8. 6. 2022, kde po popisu své životní situace a účelu použití uvedl, že tuto dávku nezbytně potřebuje na elektrokolo, pračku, ledničku, skříň do chodby, topení do koupelny, sušák, boty a oblečení a potřebuje vymalovat. Žádal o poskytnutí této dávky ve výši 140 000 Kč. Žalobce je poživitelem invalidního důchodu ve III. stupni, kdy mu náleží tento důchod ve výši 16 391 Kč měsíčně od 1. 1. 2022, v červnu 2022 ve výši 17 416 Kč, ten je však postižen exekucí, žalobce má dále přiznán průkaz ZTP a příspěvek na mobilitu. Žalobce bydlí v bytě na základě smlouvy darovací se smlouvou o zřízení věcného břemene ze dne 19. 9. 2011, když daroval byt zoologické zahradě ve Dvoře Králové. Správní orgán I. stupně rozhodl o poskytnutí dávky MOP ve výši 1 000 Kč, na pořízení lednice ve výši 500 Kč a na pořízení pračky ve výši 500 Kč, přičemž vycházel ze skutečnosti, že dávka MOP je dávkou nenárokovou, Úřad práce rozhoduje v rámci své diskreční pravomoci, přičemž se konkrétně vyjádřil k jednotlivým požadavkům žalobce. V případě požadavku na poskytnutí MOP za účelem zakoupení ledničky a pračky správní orgán I. stupně vycházel z dokumentace založené ve správním spise, která svědčí o dostupnosti koupi tohoto zboží přes bazarové portály, přičemž z těchto podkladů vyplývá, že prostřednictvím uvedených zdrojů lze pořídit plně funkční automatickou pračku ve finančním rozmezí od 1500 do 4 989 Kč a lednici s mrazákem ve finančním rozmezí od 1 800 Kč do 1 999 Kč. Správní orgán I. stupně vycházel ze skutečnosti, že povaha dávky MOP není založena na principu zajištění životního optima jednotlivce, nýbrž na poskytnutí nezbytně nutné finanční pomoci pro překonání určité tíživé sociální situace. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce odvolání, kdy ve vztahu k požadavku na poskytnutí dávky MOP v souvislosti s nákupem pračky a ledničky namítl, že za 500 Kč nepořídí ani dopravu. Žalovaný pak v žalovaném rozhodnutí potvrdil závěry správního orgánu I. stupně, přičemž aplikoval i rozsudek NSS ze dne 3. 7. 2013, č. j. 3 Ads 84/2012-48, z něhož vyplývá, že dávka nemusí být přiznána vždy ve výši prokázaného výdaje, je-li zřejmé, že může být sledovaného účelu dosaženo vynaložením menšího objemu finančních prostředků. Žalovaný tak vycházel i z názoru, že *„není ani vyloučeno zajištění uspokojování základních životních potřeb využitím použitých předmětů, a to jak příkladmo prostřednictvím oblastní charity, kdy je značná záruka nepoškozeného a funkčního zboží, či v rámci bazarových prodejů, je-li takové využití reálně možné a levnější než zakoupení nového předmětu“*.
7. Žalovaný ve vyjádření k žalobě odkázal na obsah žalovaného rozhodnutí, navrhl, aby soud žalobu zamítl.
8. Podle ust. § 2 odst. 2 ZDPH se osoba nachází v hmotné nouzi, není-li dále stanoveno jinak, jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob po odečtení přiměřených nákladů na bydlení (§ 9 odst. 2 zák.) nedosahuje částky živobytí (§ 24), přičemž si tento příjem nemůže zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním a zabezpečení jejich základních životních podmínek je tak vážně ohroženo. Podle ust. § 37 písm. c) ZPHN se výše okamžité mimořádné pomoci osoby uvedené v § 2 odstavec 5 písm. a) stanoví s přihlédnutím k majetkovým poměrům a příjmové situaci osoby až do jednorázového výdaje.

9. Ze zákonné úpravy vyplývá, že dávka pomoci v hmotné nouzi, mimořádné okamžité pomoci na úhradu nezbytného jednorázového výdaje, je dávkou nenárokovou a záleží na posouzení konkrétní situace žadatele, přičemž správní orgán o této dávce rozhoduje v rámci své diskreční pravomoci. Při tom je povinen držet se vymezených zákonných podmínek, kdy musí posuzovat celkové příjmové, sociální a majetkové poměry žadatele, odůvodněnost výdaje atd.
10. Podle ust. § 78 odst. 1 s.ř.s. je-li žaloba důvodná, soud zruší napadené rozhodnutí pro nezákonnost nebo pro vady řízení. Pro nezákonnost ruší soud napadené rozhodnutí i tehdy, zjistí-li, že správní orgán překročil zákonem stanovené meze správního uvážení, nebo jej zneužil.
11. Při soudním přezkumu správního uvážení není soud oprávněn nahradit správní uvážení uvážením soudním. Správní rozhodnutí podléhá přezkumu soudu pouze v tom směru, zda nevybočilo z mezí a hledisek stanovených zákonem, zda je v souladu s pravidly logického usuzování a zda premisy takového úsudku byly zjištěny řádným procesním postupem. Za splnění těchto předpokladů není soud oprávněn z těchto skutečností dovozovat jiné nebo přímo opačné závěry (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 11. 2005, č. j. 6 Azs 304/2004-43).
12. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. 3. 2006, sp. zn. IV.ÚS 49/04 obsahuje následující argumentaci týkající se správního uvážení:

„Pro posouzení ústavní stížnosti se Ústavnímu soudu jeví jako podstatné o jaký typ správního uvážení jde. V souladu se závěry právní teorie rozlišuje Ústavní soud na jedné straně správní uvážení, které dává správnímu orgánu možnost a povinnost postupovat podle vlastního uvážení, "jestliže a nakolik mu zákon poskytuje oprávnění za určitého skutkového stavu rozhodnout různým způsobem (vybrat z několika možných a přípustných řešení to, které je zejména s ohledem na veřejný zájem nejúčelnější)." Takováto rozhodnutí, založená na zmíněném typu správního uvážení, zásadně podléhají soudnímu přezkumu pokud jde o jejich zákonnost, byť jsou omezena specifiky soudního přezkumu rozhodnutí správních orgánů, učiněných na základě správního uvážení (k tomu viz níže sub V/d).

Naproti tomu stojí rozhodnutí, založená na zákonem poskytnutém oprávnění k "absolutní volné úvaze", která zásadně předmětem soudního přezkumu nejsou, neboť správnímu orgánu přiznávají úplnou možnost volby, zda někomu určité oprávnění udělí či nikoliv a současně zde "chybí právní nárok na udělení oprávnění, a tedy i subjektivní právo žalobce" (viz Vopálka, V., Mikule, V., Šimůnková, V., Šolín, M., Soudní řád správní, Komentář, Praha 2004, str. 154; obdobně Hendrych, D. a kol., Správní právo, Obecná část, Praha 2003, str. 617 a násl.). Příkladem takovéto absolutní správní úvahy je rozhodnutí ministerstva o prominutí daně ve smyslu ustanovení § 55a zákona č. 337/1992 Sb. (shodně č. 95 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu).

Na dosažení určitého rozhodnutí v rámci "absolutní volné úvahy" tedy nemají adresáti těchto rozhodnutí subjektivní veřejné právo a správní orgán disponující touto "absolutní volnou úvahou" se pohybuje v rámci diskrece nevázané jakýmikoliv zákonnými podmínkami. Jako taková jsou proto rozhodnutí správních orgánů dosažená "absolutní" správní úvahou v zásadě mimo přezkumnou činnost správního či ústavního soudnictví, byť toto vyloučení ze soudního přezkumu neplatí bezvýjimečně. Soudní přezkum se výjimečně uplatní tehdy, pokud by správní

orgán při svém rozhodování překročil rámec, který mu pro jeho "absolutní" volnou úvahu dává český ústavní pořádek (zejména zákaz diskriminace).“

13. K projednávané věci, jak již soud výše uvedl, uplatnil žalobce v žalobě námitku, která se týkala aplikace správního uvážení v případě jeho požadavku na poskytnutí dávky MOP na zakoupení pračky a ledničky, přičemž je třeba zodpovědět spornou otázku, která z této námitky vyplývá, totiž zda byl povinen správní orgán v projednávané věci poskytnout žalobci tento příspěvek na zakoupení nových elektrických spotřebičů, tj. pračky a ledničky, či nikoliv a zda správní uvážení aplikované správními orgány v jejich rozhodnutích nevybočilo ze zákonem stanovených mezí, či zda nebylo správními orgány zneužito.
14. Ještě předtím se však soud musí vyjádřit k otázce přezkoumatelnosti žalovaného rozhodnutí, neboť když by rozhodnutí bylo nepřezkoumatelné a v žalobě byl uplatněn žalobní bod, tedy že žaloba byla projednatelná, musel by žalované rozhodnutí soud zrušit i ex offio [§ 76 odst. 1 písm. a) s.ř.s. – srov. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 8. 3. 2011, č. j. 7 Azs 79/2009 – 84]. Jak vyplývá z rozsáhlého odůvodnění žalovaného rozhodnutí, touto vadou žalované rozhodnutí netrpí a netrpí jí ani rozhodnutí správního orgánu I. stupně, když se oba správní orgány vypořádaly přezkoumatelným způsobem s obsahem žádosti žalobce a žalovaný se pak vypořádal přezkoumatelným způsobem i s jeho odvolacími námitkami. Ve vztahu k námitce výše uvedené, obsažené v žalobním bodu, pak krajský soud uvádí následující závěry:
15. Jak již soud výše uvedl, rozhoduje správní orgán o dávce MOP na základě svého správního uvážení, tj. diskreční pravomoci. Tato dávka pomoci ve hmotné nouzi je poskytována jako pomoc k zajištění základních životních podmínek fyzickým osobám, které se nacházejí v hmotné nouzi. Jak žalovaný v žalovaném rozhodnutí správně citoval z komentářové literatury (Beck, Petr a kol., *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky pro osoby se zdravotním postižením*, 2012, 1. vydání, Olomouc, nakl. ANAG), *„jde o podmínky, které zabezpečují základní biologické, psychické a sociální potřeby osob ve hmotné nouzi. Mezi biologické potřeby patří třeba především zajištění odpovídající výživy, dodržování určitého denního režimu umožňujícího vedle aktivit i potřebný odpočinek a spánek, vhodného bydlení a v neposlední řadě i oblečení chránícího před nepříznivými vlivy okolí. Mezi psychické a sociální potřeby patří především zajištění soběstačnosti a ekonomické jistoty, zdraví (zdraví podle Světové zdravotnické organizace považováno za stav bio-psycho-sociální pohody), bezpečí, jistoty a lásky, uspokojení duchovní potřeby a učení. K tomu je nezbytné i zabezpečení sociální komunikace, a to nejen v úzké sociální skupině, k níž patří především rodině, ale i v širším sociálním okolí. Jde i o uspokojení estetických a kulturních zájmu a zálib.“* Žalovaný pak správně vycházel z toho, že základní životní podmínky je třeba vykládat tak, že se jedná o potřeby nezbytné pro přežití člověka v přijatelném, avšak jen v základním standardu, jehož výše je vymezena v zákoně č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, přičemž částka životního minima jednotlivce činí 4 250 Kč měsíčně a částka existenčního minima toliko 2 740 Kč, správně tak žalovaný konstatoval *„základní životní podmínky, k jejichž zajištění slouží ustanovení ZPHN, tedy nepředstavují stav přiměřeného hmotného zajištění jedince, ale v podstatě jen zajištění toho, aby se člověk mohl přiměřeně najíst, měl k dispozici určité oblečení, kde přespát a aby dosáhl na nejnutnější lékařskou péči a v minimálním rozsahu byl schopen se spojit s blízkými a čas od času uspokojit své případné nenáročné kulturní potřeby.“* Z uvedených skutečností tedy vyplývá, že žalobce jako žadatel o výše uvedenou dávku

nemůže mít z hlediska zajištění potřeby související s jeho bydlením v podobě pračky a ledničky stejné požadavky jako ten, kdo o tuto dávku nežádá, ale musí mít takový požadavek jen v rozsahu, který je schopen zajistit uspokojení této potřeby v nejnutnější míře. Není tedy rozhodující otázka spotřeby elektrické energie ledničky a pračky ve srovnání nových a použitých těchto elektrických přístrojů, ale pouze se jedná o to, aby tyto přístroje byly funkční. Tyto přístroje se běžně prodávají i opotřebené, což žalobci musí být nepochybně známo, a nekupují tyto opotřebené elektrické spotřebiče jen ti, co žádají o tuto dávku, ale i běžní občané, kteří mají i vyšší příjmy ze zaměstnání. Tím spíše nemůže žalobce klást vlastní neúměrné požadavky na poskytnutí této dávky na zakoupení nových elektrických spotřebičů, jak nepochybně vyplývá i tento jeho názor z jím uplatněné výše nároku na tuto dávku (140 000 Kč, v žalobě 190 000 Kč). Správní orgány k tomu uvedly, že vycházely z informací pořízených z bazarových internetových portálů, kde je možnost zakoupení těchto elektrických spotřebičů, přičemž pořídit plně funkční automatickou pračku lze ve finančním rozmezí od 1500 Kč do 4 989 Kč a lednici s mrazákem ve finančním rozmezí od 1 800 Kč do 1 990 Kč. Tento závěr včetně podkladů, ze kterého správní orgány vycházely, žalobce v žalobě nenapadl a krajský soud není povinen za něj vyhledávat a uplatňovat žalobní námitku týkající se tohoto závěru správních orgánů. Podstatné je, že tato dávka MOP nemusí být vždy přiznána ve výši prokazaného výdaje, přičemž tato dávka „není založena na principu zajištění životního optima jednotlivce, nýbrž na poskytnutí nezbytně nutné finanční pomoci pro překonání určité tíživé sociální situace“ (srov. rozsudek NSS ze dne 3. 7. 2013, č. j. 3 Ads 84/2012-48). I z tohoto důvodu nelze tedy se ztotožnit s námitkou žalobce, že v případě pořízení použitých elektrických spotřebičů bude mít vyšší náklady na elektrickou energii, protože správní orgány nejsou povinny tyto jiné aspekty vážící se k charakteru zboží opatřených na základě jednorázového výdaje posuzovat, když je jen na žadateli, tedy na žalobci, jaké zboží, službu či jiné plnění si svobodně vybere. Jedná se o příspěvek, nikoliv o úhradu tohoto zboží v plné výši jeho pořizovací ceny a na orgánu pomoci v hmotné nouzi v daném případě bylo, aby posoudil nezbytnou výši tohoto výdaje a v rámci své úvahy určil adekvátní výši mimořádné okamžité pomoci podle celkových sociálních a majetkových poměrů žadatele. V daném případě se tomu tak stalo, když správní orgány vycházely v žalovaném rozhodnutí z příjmové situace žalobce, když došly dokonce k závěru, že celkové příjmy žalobce jsou vyšší než jeho částka živobytí, a tedy „že by v tomto ohledu nebyl považován za osobu v hmotné nouzi a dávka příspěvek na živobytí by mu nenáležela.“ Lze se tedy ztotožnit z vyjádřením žalovaného (strana 8), že v daném případě „lze hovořit o klientsky přívětivém přístupu ze strany úřadu práce“ v případě žalobce.

16. Krajský soud tedy dospěl k závěru, že žaloba nebyla důvodná a musel jí zamítnout (§ 78 odst. 7 s.ř.s.).
17. Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 a 2 s.ř.s., když neúspěšný žalobce neměl právo na náhradu nákladů řízení a úspěšné žalované toto právo nevzniklo ze zákona.
18. V případě náhrady nákladů řízení v souvislosti s ustanovením zástupce žalobce soudem soud přiznal advokátovi v souvislosti se zastupováním žalobce náhradu výdajů, kdy se jedná o odměnu a paušální náhradu za 2 úkony právní služby, celkem 2.600 Kč (§ 3,7, 9, 11, 12 vyhl. č. 177/1996 Sb.).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost (mimořádný opravný prostředek) ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližze následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Pardubice 18. ledna 2023

JUDr. Jan Dvořák v. r.
předseda senátu